

Још пре годину дана, када је из Републике Српске затражено да се оконча рад високог представника међународне заједнице у Босни и Херцеговини и затвори Канцеларија ОХР-а, политички лидери Бошњака јавно су се томе супротставили. Њихов став је био (а такав је и сада) да та канцеларија и високи представник, заједно са осталим представницима међународне заједнице који су присутни на овом простору, треба да остану овде све док се у БиХ не проведе уставна реформа. Такав став, али из других разлога, имају и Хрвати. Они су незадовољни својим положајем у Федерацији БиХ, сматрају да као конститутивни народ нису равноправни у односу на Бошњаке и Србе, па траже да се уставном реформом успостави трећи ентитет, који би припао њима.

Јасно је зашто се политички лидери Федерације БиХ тако упорно залажу за продужење мандата не само Канцеларије ОХР него и свих других представника међународне заједнице у БиХ. Статус протектората одговара им јер се на делу показало да наводни чувари и контролори примене Дејтонског мировног споразума (укључујући и његов Анекс IV – Устав БиХ) у ствари га постепено, али систематски, редефинишу и разграђују. Чињеница је да је све оно институционално што је последњих година настало у оквиру „централне БиХ“ у Сарајеву – настало уз помоћ „бонских овлашћења“ високог представника међународне заједнице, отимањем ентитетских надлежности и њиховим преносом на државни ниво.

Када се пажљиво осмотри како делује ОХР, које је и какве одлуке доносио високи представник, онда постаје јасно чему служе „бонска овлашћења“. То најбоље знају у Српској, где су чак и законодавна акта Скупштине РС једностраним одлукама поништавана. Странци овде имају одлучујућу реч у свему где нема сагласности међу ентитетима и заједничким институцијама. То не би сметало када би арбитража било коректно. Нажалост, пристрасност је очигледна. Многим својим одлукама и извршним налозима високи представници су активно подстицали централизацију државне власти, па су створене гломазне и скупе државне институције од којих мало ко има користи.

Зашто у војној бази?

Српски члан у Председништву БиХ Небојша Радмановић рекао је, гостујући у емисији БН телевизије, да је о разговору представника САД и ЕУ са лидерима појединих политичких партија у БиХ сазнао из новина! А разговарало се „о потреби“ уставних реформи, како

Неки би да прекроје Дејтон

Пише: Драгиша Спремо
субота, 17 октобар 2009 19:21

би БиХ постала функционална држава и „говорила једним гласом“, јер је то предуслов за даље приближавање Европској унији и НАТО.

"Неприхватљиво је – каже Радмановић – да чланови Предсједништва БиХ сазнају из новина да се дешавају разговори попут бутмирских, и то у војној бази. Мој закључак је да се не може увести демократија недемократским средствима".

Нека питања намећу се сама по себи. Рецимо, зашто се о будућности БиХ данас, 14 година после рата, разговара у војној бази, а не у Председништву БиХ, Министарском већу или Парламентарној скупштини БиХ? Или, зашто се разговара само са селективно одабраним лидерима политичких партија, док су најодговорнији представници званичних државних и ентитетских институција само посматрачи?

Све ово је потврда оног што је од раније знано: БиХ је и данас протекторат великих и моћних, којим они, уз помоћ гломазног апарата ОХР-а, даљински управљају. Било је наговештаја већ прошле јесени, па онда и пролетос, да ће се мисија високог представника најзад окончати, како би домаћи кадрови преузели пуну одговорност за стање у земљи и стварали услове за приближавање Европској унији. Међутим, због повремених блокада у раду заједничких институција, вербалних сучељавања и изазивања вештачких криза (што се редовно догађа кад треба окончати или продужити међународно присуство) стање остаје непромењено. Зато је потпуно неизвесно да ли ће и овај садашњи (новембарски) рок за трансформацију ОХР у канцеларију специјалног изасланика ЕУ у БиХ бити поштован, јер лидери из Федерације БиХ траже наставак мандата не само за високог представника МЗ већ и за стране судије и тужиоце, којима у децембру истиче мандат.

Уставне промене у фазама?

Шта се може очекивати у наставку започетих разговора ?

Симптоматично је да се о овако значајној теми разговара на неприкладном месту и без икаквог папира који би био официјелна подлога и оријентир за могуће процене и закључивања. Из оног што су представници САД и Европске уније протеклих дана изјављивали могло би се закључити да се тежи редефиницији постојећег Устава БиХ у

Неки би да прекроје Дејтон

Пише: Драгиша Спремо
субота, 17 октобар 2009 19:21

смислу његове поправке и прилагођавања садашњем времену и потребама, при чему се, бар за извесно време, не би доводила у питање постојећа двоентитетска државна структура.

То само на први поглед изгледа прихватљиво, јер се наглашава да је то тек прва фаза пожељних и „неопходних промена“, а да би потом следиле и наредне фазе са потпунијим и, вероватно, радикалнијим изменама. Очигледно, пут до функционалне државе, која би према ЕУ и спољњем свету „говорила једним језиком“, за странце значи само даљу централизацију земље и свођење ентитетских надлежности на најнижи ниво.

Тако накарадан концепт уставне реформе, који је потпуно супротан ономе како се организује Европа (тамо је све усмерено на децентрализацију) одговара једино нашим Бошњацима. Они своју перспективу виде у унитарној Босни и Херцеговини грађанског типа, у којој би као најбројнија нација имали главну реч и могућност да прегласавањем у законодавним телима (што се и сада, по некад, догађа) лако долазе до сваке одлуке која им одговара.

Охрабрени благонаклоношћу Вашингтона и Брисела, бошњачки лидери траже радикалне уставне промене. Засад би се задовољили укидањем ентитетског гласања у Парламентарној скупштини БиХ (!), али траже да се у наредној фази уставних промена изврши територијална прекомпозиција земље.

Ставови међу ентитетима и политичким лидерима су оштро подељени и, уколико се буде поштовало право на самостално демократско одлучивање унутар саме БиХ, мало је вероватно да ће у блиској будућности доћи до суштинских промена.